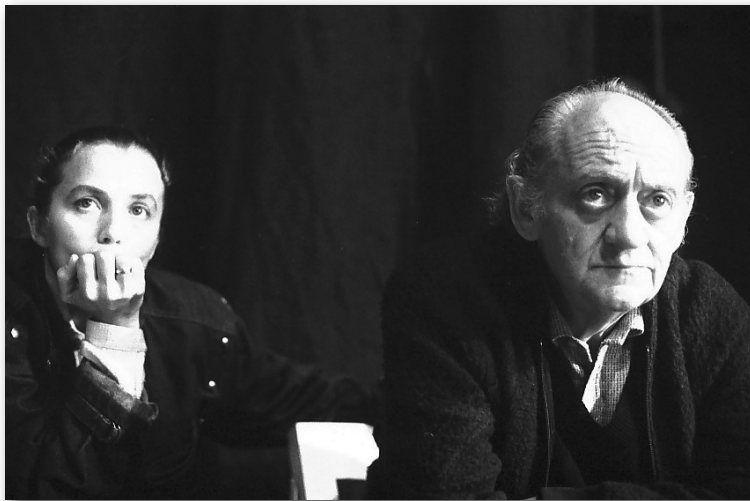

■■■ JUBILEUMI ESZTENDŐ ■

A szakma nagyjai az Újvidéki Színházban

Jubileumi esztendő. Egy kis színház nagy ünnepe, amelynek visszhangját szinte naponta érzékeljük, hiszen mindig akad valami, mindig előbukkan a múltból egy-egy, a színházzal kapcsolatos esemény, amely arra készlet bennünket, hogy gyakrabban szóljunk a huszonöt éves Újvidéki Színházról, hogy egyszerűen ne elégedjünk meg az ilyenkor megszokott egyszeri, protokoll jellegű megemlékezéssel, tiszteletadással. Azt hiszem, hogy az a két és fél évtized, amelyet ez a kis intézmény maga mögött hagyott, megérdemli fokozott érdeklődésünket, megérdemli, hiszen a legválságosabb időben is talpon maradt és szolgálta, hűségesen, közönségét, nemcsak Újvidéken, hanem Vajdaság más városaiban, falvaiban, mindenhol, ahol a színház iránti ragaszkodás, szeretet elvárta, igényelte a társulat jelenlétét.

Ezúttal az Újvidéki Színház kapcsolatait szeretném megemlíteni, annál inkább, mivel azok a színház nyitottságára utalnak, arra a nyitottságra, amelyet még ma is példaértékűnek tartanak itt a középkelet-európai térségben. Természetesen nemcsak a csereelőadások, a más és más nyelvterületről érkező rangos színházak vendégjátékai alapozták meg ezt a nyitottságot (ezeket a vendégjátékokat a kölcsönösség jellemezte), hanem a térség legismertebb művészeinek az Újvidéki Színházban való jelenléte, alkotómunkája volt az, amely ennek a színháznak a nyitottságát eleve meghatározta.

Harag György
és felesége, Ilona
A buszmegálló
(hónapokon át húzóóó)
próbáján

Színházak, társulatok...

Itt, a Vajdaságban mindenekelőtt a szabadkai Népszínház magyar társulatával fűzte igen szorosra a kapcsolatot az Újvidéki Színház, ami természetes is volt. Gazdag és tartalmas volt ez az együttműködés (amíg lehetett), hiszen az előadások rendszeres cseréje mellett a rendezők és színészek kölcsönös „vendégeskedése” egyértelműen

A buszmegálló
előadásán 1987-ben
(Bakota Árpád,
Sinkó István,
Ábrahám Irén,
Venczel Valentin,
Banka Gabriella,
Fejes György)

A buszmegálló
(Bakota Árpád,
Sinkó István,
Ábrahám Irén,
Venczel Valentin,
Banka Gabriella,
Fejes György,
Pásthy Máttyás)

■ ■ ■

azt bizonyította, hogy a két társulat felismerte az együttműködés szükségességét (szerencsére ez a felismerés ma is jelen van). Az Újvidéki Színház a szabadkai mellett komoly kapcsolatot tartott fenn az újvidéki Nemzeti Színházzal, aztán a nagybecskereki Toša Jovanović, valamint a zombori Népszínházzal. Érdeemes megemlíteni, hogy a nagybecskereki és a zombori színházzal egy olyan megállapodás határozta meg ezt az együttműködést, amely szerint évente a teljes

Fejes György
és Pásthly Mátyás

A busz megálló
(Venczel Valentin,
Fejes György)

■ ■ ■

repertoár kölcsönös cseréjére sor került. A vajdasági színházak mellett az újvidéki magyar társulat a belgrádi Atelje 212, aztán az ugyancsak fővárosi Zvezdara Teatar és a kruševaci színház társulataival is megtalálta az együttműködéshez szükséges feltételeket.

Szólni kell a külföldi kapcsolatok sokrétűségéről is. Mindenekelőtt az anyaországot kell megemlítenünk, ugyanis az Újvidéki Színház nem csak egy-két magyarországi színházzal vette fel a kapcsolatot. A

A buszmegálló
(előtérben
Venczel Valentin)

A buszmegálló
(Fejes György,
Bakota Árpád,
Sinkó István,
Pásthy Mátyás,
Ábrahám Irén,
Venczel Valentin,
Banka Gabriella)

■■■

múltban „partnerei” voltak: a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház, a kaposvári Csiky Gergely, a nyíregyházi Móricz Zsigmond, az egri Gárdonyi Géza, a békéscsabai Jókai, a budapesti Katona József, aztán a Radnóti Színház, a Budapesti Kamaraszínház és a Nemzeti Színház, valamint a pécsi és a szegedi Nemzeti Színház is.

Romániában a Kolozsvári Állami Magyar Színház és a temesvári Csiky Gergely Színház, Szlovákiában a Kassai Thália Színház,

A buszmegálló
(Fejes György)

■■■

Ukrajnában, Kárpátalján pedig a beregszászi Illyés Gyula Nemzeti Színház nyújtott baráti jobbot, vállalta az együttműködést az újvidéki magyar társulattal.

S ha már az együttműködésnél tartunk, akkor említsük még meg a két horvátországi színházat, az eszéki és a zágrábi Horvát Nemzeti Színházat, említsük meg azért is, mert ez a kapcsolat (a csereelőadásokra gondolok) nagyon sokáig „tartotta” magát!

Rendezők, színészek...

Hogy mi volt az, ami a legrangosabb hazai és külföldi szakembereket Újvidékre vonzotta, nem tudnám megmondani. Csak feltételezésekbe bocsátkozhat az ember mondván, hogy valószínűleg az a rendhagyó műhelymunka „irányította” őket Újvidékre, amely a kor kihívásaira igyekezett érzékenyen reagálni. Igen, az Újvidéki Színház produkciói köré csoportosuló művészek nemcsak eljátszani kívántak valamit, hanem bátran, őszintén megfogalmazták a véleményüket mindennapjainkról. Aztán az a lehetőség is vonzotta őket, hogy újszerűen fogalmazhassanak ott fenn, a világot jelentő deszkákon Mindenesetre tény, hogy már az első előadások után a szakma kezdett odafigyelni az Újvidéki Színházra. Különösen a *Play Strindberg* rendhagyó sikere után (Radoslav Dorić nagyszerű rendezése), 1974-ben került előtérbe ez az érdeklődés.

A hazai, mindenekelőtt a vajdasági rendezők és színészek munkájának mindenképpen meghatározó szerepéről, már ami az Újvidéki Színházat illeti, egy más alkalommal szólnék. Most kizárólag a külföldi színházi szakmának az Újvidéki Színház iránt megnyilvánuló ragaszkodó érdeklődéséről igyekszünk véleményt nyilvánítani.

Hogy kivel kezdjük? Természetesen Harag György romániai magyar rendezővel, azzal a művészemberrel, akinek elvitathatatlan szerepe van a színház arculatának kialakításában, megfogalmazásában (*Három nővér*, *Csereznyéskert*, *Ványa bácsi*, *Édes Anna*, *A buszmegálló*). Aztán ott volt a magyarországi színházi szakma egyik legnagyobbika, Székely Gábor, aki nagyon ritkán mozdult/mozdul ki budapesti otthonából, de aki az első hívásra örömmel jött le Újvidékre, és megrendezte Örkény István *Tóték* című művét. S jött Jancsó Miklós, a magyar filmvilág legendás alakja, és színpadra álmodta Tolnai Ottó *Bayer aszpirinját*, és Babarczy László, a kaposvári színház igazgató-rendezője sem utasította el az Újvidéki Színház meghívását (*Liliomfi*, *A nők iskolája*, *Egy lócsiszár virágvasárnapja*).

Babarczy a legválságosabb időkben is lejött hozzánk. *A nők iskoláját* 1991 őszen kellett volna bemutatni. A bemutató előtt egy nappal a férfi színészeknek „távozniuk” kellett. A bemutató elmaradt. Hat hónapra rá Babarczy mégis kihozta a darabot. Rajhona Ádám ismert magyarországi színész vállalta a „beugrást”! De ha már a színészeknél tartunk, említsük meg Derzsi János magyarországi színművészt is, akit Örkény István *Tóték* című előadásában látott az újvidéki és a vajdasági közönség, és akit ugyancsak az Újvidéki Színház kis műhelyének varázsa hozott le a székvarosba.

Kit említsünk még? Tompa Gábort, a Kolozsvári Állami Magyar Színház igazgató-főrendezőjét, vagy Vidnyánszky Attilát, aki a Kárpátaljáról érkezett? Az előbbi Büchner *Woyzeck* című művét, az utóbbi művész Arisztophanész *Lysistrate* és Ibsen *Kísértetek* című színpadi művét rendezte meg. Semmiképpen se hagyjuk ki azonban ebből a felsorolásból a két neves macedón rendezőt, Vladimir Mijcsint (*Clavigo*) és Lyubisa Georgievszkit (*Forgatókönyv*, „R”). Különösen Lyubisa Georgievszkire emlékezünk majd sokáig (ma a macedón politikai élet kimagasló egyénisége), hiszen Örkény István *Forgatókönyv* című színpadi játékával jócskán „felkavarta” a kedélyeket, mindenekelőtt a magyarországi színházi szakmában. Aztán ott volt a horvát színházi élet egyik meghatározó alakja, Želimir Orešković. A zágrábi rendező Krleža *Agónia* című művét állította színpadra itt Újvidéken, valamint Ibsen *A hazaáruló* című színművét. Az Ibsen-művet 1989 tavaszán mutatta be a színház. Aktualitása egyértelmű volt, s azt, mármint a darab hozzánk szóló, az akkori helyzettel kapcsolatos üzenetét Orešković bátran, nagyon is merészen fogalmazta meg.

Rendezők, színészek. Meghatározó egyéniségek, akik itt jártak, akik az elmúlt két és fél évtized alatt adtak valamit az Újvidéki Színháznak, valamit, ami a színház rangjának hitelt adott, megerősítette. Most, a jubileumi esztendő alkalmából szólni kell róluk is, tisztelettel, megbecsüléssel, mert megérdemlik.

Családi Kör, 1998. augusztus 6. 20.

